

ההפרשים בחומר הגלם, שהצטברו לטונות, נמכרו בשוק. אם תאמת החקירה את ה טענה הזאת, תיתוסף לפרשה זו האשמה נוספת — חבלה בנשק.

רדיו

עורך קפדן

השעה היתה שמונה ור"ד דקות. קריין החדשות עמד ליד שולחניו של העורך, ועבר בפעם האחרונה על החומר — שש דקות לפני השידור. מנהל שרות השידור, חנוך גיבתון, שהיה אותה שעה באירלאנד ה" רחוקה, ואת מקומו מילא סגנו, הד"ר יצחק הופמן. ודווקא ברגע עדין זה הגיעה הקריאה המבוהלת של משרד החוץ, שלא לשדר את הידיעה בדבר המיברק של בור" גיבה (ראה מסגרת).

"שלוש שמעון..." שש דקות הן זמן רב. חדר החדשות של קול ישראל ראה כבר בהזדמנויות רבות כיצד כותבים מי הדורות חדשות שלמה בזמן קצר יותר.

גיבתון, שהתחיל את הקאריירה שלו כי קריין בתקופת המנדט, מכיר את חדר החדשות, ויודע בדיוק מה וכיצד לעשות כשמגיעה קריאה בחולה ממשרד החוץ. קריאות אלה הן לחם חוקם של עורכי החדשות. שרים ומנהלי משרדים, ואף סתם פקידים בכירים, נוהגים לצלצל אליהם, לביע את דעתם, לדרוש שינויים, או לבקש שידיעה אודותם תוכנס למהדורת החדשות. מנהל מחלקת החדשות, יצחק (איז"ר) גולן, הרגיל אותם לכך כשעוד היה עורך פשוט. אז, לפני עשר שנים, נהג לצלצל אל מנהלי המשרדים כדי לקבל את הסכמתם לניסוחים של ידיעות עדינות. עד היום ממשכים להתלוצץ בקול ישראל ולחקות את קולו של גולן האומר: "שלום שמעון (פרס) כאן איז"ר..."

כללי מחלקת החדשות אוסרים למעשה פניה ישירה של פקיד ממשלתי אל עורך החדשות, ומחייבים, במיקרים כאלה, פניה אל מנהל הטיבת החדשות, או אל מנהל קול ישראל עצמו. גיבתון המנוסה, דוחה בדרך כלל בעצמו את מחצית הפניות. בשאר

המיקרים הוא מצלצל אל העורך, גם אם נותרו רק דקות ספורות לשידור, מתייעץ איתו באדיבות ואף מטריח את עצמו לרדת אל אולפן השידור. הופמן, לעומת זאת, לא עלה למעמדו הניכוד בתוך שרות השידור. הוא היה איש מינהל באוניברסיטה בירושלים, ולאחר מכן באוניברסיטה של תל-אביב. הוא הגיע לקול ישראל כאיש מינהל. לכן, שש דקות לגבינו הם זמן קצר מאוד.

הוא הורה לעורך, ורדי בן-יעקב, בפסקנות, שלא לשדר את תוכן מיברקו של בורגיבה, כי המיברק מיושן, ורדי (33), שעבד שלוש שנים בצנזורה הצבאית כאחראי על מישרת, והעובד בקול ישראל כבר שש שנים, ידוע במחלקת החדשות כעורך קפדן. הוא טרח לבדוק אצל הכתב שהביא את הידיעה, דויד אפל, ואף אצל מזכיר מערכת הנירוזים פוסט. אריה ראט, שהחזיק בידינו את הטופס המקורי של המיברק, ונוכח לדעת שמשרד החוץ טעה, וכי המיברק נושא תאריך טרי. **בצינורות הפנימיים.** אילולא הוטעה משרד החוץ בעניין זה, ואילו היתה הפניה

נעשית בצורה פחות מבוהלת — לא היתה קמה הסערה. אבל כאשר המינהל למנהל קול ישראל העדיף להאמין לאיש משרד החוץ, ופסל את עדותו של עורך החדשות בדבר טריות המיברק, עורר הדבר ויכוחים סוערים בקפה אלסקה בירושלים, בו נוהגים עובדי מחלקת החדשות לשבת לפני ואחרי המישרת. גם כתיבי ימונים וצהרונים יושבים באותו קפה, וכך עשתה לה הידיעה את דרכה אל העיתונות.

העיתונאים באלסקה ידעו גם לציין כי משרד החוץ ידע שתצלום המיברק יתפרסם למחרת בבוקר בעיתון הנתון להשפעתו עוד יותר מאשר קול ישראל — בנירוזים פוסט. אנשי משרד החוץ, שנכחו בסקס ה" נחת אבן הפינה למכון השלום, ראו כמו

עניינם כיצד מקבל העיתונאי אריה ראט את המיברק המקורי לידי. ראט מבקר לעיתים תכופות ביותר במשרד החוץ, אבל האינפורמציה זורמת לאט בצינורות הפנימיים של המשרד. מרכזי גיבתון שמע את תוכנו של המיברק רק בשידור החדשות של השעה שבע, ור"ד דקות נדרשו לו כדי לברר במה בדיוק מדובר.

על כל המחלום הללו ישלם, כנראה דווקא ורדי בן-יעקב. למשרד החוץ נמסר השבוע כי כבר ניתכבה הגופיה החמורה. באגודת העיתונאים בירושלים מתהלכות אפילו שמעות על תגובה של האגודה המקצועית. במקרה שקול ישראל יתכלל לעורך הקפדן,

נסיון ההשתקה גם לפירסום כפול

המיברק הגנוז

כששמע מרכזי גיבתון את הידיעה בשעה 7 בערב, במהדורת החדשות של קול ישראל, הוא נדהם.

הקריין הכריז כי נשיא תוניסיה, אל-חביב בורגיבה, שלח מיברק להארי טרומאן לרגל ייסוד מכון השלום, ואף הביע את צערו שבגלל עומס עבודתו אינו יכול להיענות ל הזמנתו ולבוא לטכס בירושלים.

גיבתון השחרחח הוא סגן המנהל הכללי של משרד החוץ, מנהל ענייני המזרח התיכון בו, הוא גם אחד האנשים המעטים במשרד החוץ המתחייבים ברצינות לאפשרויות של פעולה למען השלום.

דבר אחד היה ברור לגיבתון מן הרגע ה" ראשון: לא יתכן שבורגיבה התכוון להכריז באונו העולם בכלל, והעולם הערבי בפרט, שהוא מוכן לבוא לירושלים הישראלית.

כי כל המצוי בעניינים העדינים של יומת השלום של נשיא תוניסיה, יודע שהוא אחת בכל כוחו בחשדות המופצים על-ידי קאהיר, כאילו הוא סוכן ציוני. בהטיפו לרעיון דו- הקיום בשלום בין ארצות-ערב וישראל, הוא מקפיד לציין כי על ישראל למלא כמה וכמה תנאים מוקדמים (כגון פתרון בעיית הפליך טים, הכרה באומה הערבית הפלסטינית, וכו') לפני שאפשר יהיה להכיר בה.

לכן הגיע גיבתון בו במקום להחלטה: יש למנוע את הפצת הידיעה עד לביזור העניין. **למה התכוון בורגיבה?** באותו רגע סבר גיבתון כי חלה כאן טעות מצד קול ישראל. בורגיבה, כך הניח, שלח את ה מיברק לרגל טכס שהתקיים בארצות-הברית, לפני חצי שנה, לא לטכס שנתיים בשבוע שעבר בירושלים.

על סמך הנחה זו התקשר עם קול ישראל, ששידר אותה שעה את הידיעה הסני

ציונית גם בשפה הערבית, באונו המרחם כולו. היה תבע הפסיק מיד את השידור הידיעה, אולם נתקל בסירוב. איש קול ישראל, ורדי בן-יעקב, ראה בהתערבות משרד החוץ פגיעה בחרותו של קול ישראל, שהוא רשות עצמאית-להלכה, הקשורה ב משרד ראש-הממשלה (ראה במדינה, רדיו).

בויכוח זה הוברר חיש מהר כי הנחתו היסודית של גיבתון מוטעית. המיברק אינו יש, אלא חדש. הוא גם מזכיר במפורש את ירושלים.

האם אמנם התכוון בורגיבה להכריז כי הוא מוכן לבוא לירושלים הישראלית, דבר המהמה הכרה גם במדינת ישראל וגם ב גבולותיה הנוכחיים? שהרי ירושלים לא נכללה במדינה היהודית שגבולותיה נקבעו בתוכנית-הא"ם משנת 1947, ומדינות רבות עדיין אינן מכירות רשמית בהיותה חלק מישראל.

קשה היה להאמין בכך. להיפך: נראה ודאי שבורגיבה לא חלם על כך, אם כן, מה קרה?

יכולים להיות לחידה כמה פתרונות:

● בורגיבה כלל לא ראה את המיברק, הוא נשלח על-ידי פקיד צוער, ששלח תשובה שיגרנית, מבלי להבחין שהוא עוסק בחומר נפץ.

● בורגיבה, ששפתו העיקרית היא צר- פתית, לא אנגלית, פשוט לא שמ לב לתוכן המיברק.

● בורגיבה לא העלה על דעתו שמד מינים אותו לטכס המתקיים בירושלים ה" ישראלית, סבר שהוא מתקיים בירושלים הירדנית. ● בורגיבה חשב שהטכס מתקיים באר-

צות-הברית, שבה יש כמה ערים הנושאות את השם ירושלים.

● בורגיבה סבר כי המיברק יישאר גנוז אצל טרומאן, לא העלה על דעתו כי יפורסם ברבים מעל גלי קול-ישראל.

אילו ידע משרד החוץ מראש על קיומו של המיברק, בחדאי היה מיטיב לעשות אילו עיכב את פירומו, והיה משתדל לבי רר, באמצעים העומדים לרשותו, למה הת" כחן נשיא תוניסיה. כי לישראל אין כל עניין "לשרוף" את בורגיבה בשלב זה — כשיזמנתו מבשילה את פירותיה הראשונים, והוא חשוף לרוחה להתקפות קאהיר, ומשק ובגדאד.

ואכן — למחרת היום החלו כל כלי- התעמולה העצומים של קאהיר למלא את גלי-האתר ואת גלי-הרדיו והדפוס בהתקפה מר חצת על בורגיבה הבוגד, הנועץ סכין בגב הערבים. יחד עם התגובות על ההתקפה הישראלית בגבול סוריה, ניפוח נסיעתו של משה דיין כעדות למלחמת הצינונים בכל תנועת-שיחרור לאומית, מילאו ההתקפות ה" אלה מקום מרכזי בתעמולה קאהיר.

קרח מכאן ומכאן. אולם בשעה ש" התרבו גיבתון ושאלו בן-חיים (יוצא-ציראק) ה"טפלו בענייני ישראל-ערב במשרד החוץ) כפרשה זו, כבר היה זה מאוחר מדי. הת ערביה השיגה את המטרה ההפוכה.

תחת להביא להשתקת המיברק בעוד מועד, היא גרמה לפירסומו הכפול. כי כל עתוני ישראל הבליטו לא רק את המיברק עצמו, אלא גם את הנסיון לגנוזו. כך נוצר הרוי שם כאילו משרד החוץ הישראלי משרת את בורגיבה — והדבר עוד הגביר את ההתק פות על בורגיבה בתחנות הערביות. אולם התוצאה העיקרית של ההתערבות היתה כלפי פנים.

העתונות הישראלית מרוגזת מזה כמה זמן על התערבויות משרד החוץ. מכתבו של איש המשרד יעקב אכנון למשרדה, שגרם להתקפת-האלות של השוטרים על הסטודנ טים בעת ביקור אדנארי, לא נשכח. כן לא נשכחה הבטחת משרד החוץ לממשלת אי- ראן, שהעתונות הישראלית לא תפרסם את פגישה לוי אשכול עם ראש ממשלת איראן במלה-העופה של טהראן. ההתערבות בחו- פשה-אינפורמציה של קול-ישראל הביאה את הרגו לשיא חדש.

היה בכך צד כמעט היתולי. כי רבים מאותם העיתונאים שהתעלמו בשעתו מיוזמת בורגיבה, או אף התקיפו אותה כתחבולה ערבית מחוכמת להשמת ישראל, ראו את עצמם לפתע כמגיני-בורגיבה מול המזימה הודנית של משרד החוץ לסתום את פיו. כך עמד משרד החוץ מול החקפה עתונאית מרוכזת, כשהוא קרח מכאן ומכאן: הוא לא הציל את בורגיבה מן ההתקפה הערבית, והוא סבל מהלומה נוספת בודעת-הקהל ה" ישראלית.

צבא

אות החייל

לפני ארבע שנים נפל החייל צבי ספרמן, בשעת אימונים, לתוך באר, שעומקה עשרים מטר, וטבע. לפני חודשים הואשמו במותו סגן-אלוף ורבי-סרן ב" צה"ל, והשבוע ע" ערה הפרקליטות ה" צבאית בפני בית-דין הצבאי העליון לער" עורים על זיכויו של סגן-האלוף תפוחי ר" קלות עונשו של רבי-סרן נחשון.

האב

מדוע הואשמו שני קצינים גבוהים ב" צה"ל בגרימת מותו של ספרמן, בשל חוסר זהירות? מה היה הרקע למוותו של הצעיר בן ה-19? שעת תרגיל של אימוני צבא? ליציאת יחידתו של החייל ספרמן לאימור נים קדמה הכנה של תרשים מדויק של מקום האימונים וסימון יעד ההתקפה — באר. מפקד הפלוגה ומפקד המחלקות הוזהרו את החיילים להיעצר כ-15 מטר לפני הבאר, ואז יישלח חבלן לפוצץ את הבאר.

הפלוגה הסתערה על היעד. חמישה עשר מטרים לפני הבאר נעצרה היחידה המתקיפה, ורק שלושה אנשים המשיכו לרוץ לעבר הבאר: מפקד הכיתה, החבלן וצבי ספרמן. בשעת ריצתם, צעק מפקד הכיתה לעבר ספרמן: "יותר לאט!" ורק חזיו שהתפוצץ, וסינור את עיניו. הוא נעצר ברגע בו חש תחת רגליו את מעקה הבאר, העשוי יה אבנים בגובה כ" חצי מטר. ספרמן לא נעצר. מפקד המחלקה ש" מע את צעקת ספר" מן הנופל, חש לע" בר הבאר, הוציק את חיילי המחלקה, הורה להם לפשוט את חילצותיהם וק" שר אותן בצורת הבל. הוא התנדב לרדת אל הבאר בחבל, לנסות למשוח את ספרמן מן המים. אורך החבל היה שישה מטרים. הוא ירד בחבל, שוקרע לפתע. הוא נפל לקרקעית הבאר, שחה במים במשך שעה, וחיפש את ספרמן, אך לא מצא אותו.

המפקד

מפקד הפלוגה הגיע לשטח, ארגן כבלים של טלפון-שדה, הורידם לבאר עם פנס, מפקד המחלקה הועלה למעלה. כעבור מחצית השעה הגיעו לשטח מכוניות כבוי, המפקד התנדב לרדת בשנית לתוך הבאר. (המשך בעמוד 18)

WESTERN UNION TELEGRAM advertisement with contact information and a testimonial from Habib Bourguiba, President of the Republic of Tunisia.

מיברק בורגיבה לטרומן הנונה הטובה והמזימה הודנית